

Kohtuasi C-568/20**Eelotsusetaotlus****Saabumise kuupäev:**

2. november 2020

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Oberster Gerichtshof (Austria kõrgeim üldkohus)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

23. september 2020

Hageja:

H Limited

Kostja:

J

Oberster Gerichtshof tegi [...] hageja H***** Limited, *****,[...] kohtuasjas kostja J***** vastu [...] 9 249 915,62 euro nõudes [...], kassatsioonikohtu menetluses kostja erakorralise määruskaebuse Landesgericht Linzi (liidumaa kohus Linzis) 22. juuni 2020. aasta kohtumääruse peale, millega jäeti rahuldamata kostja kaebus Bezirksgericht Freistadt (Freistadti esimese astme kohus, Austria) 9. oktoobri 2019. aasta kohtumääruse peale [...], järgmise

kohtumääruse:

A. Euroopa Kohtule esitatakse eelotsuse saamiseks järgmised küsimused:

1. Kas Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrust (EL) nr 1215/2012 kohtualluvuse [lk 2] ning kohtuotsuste tunnustamise ja täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (edaspidi „määrus nr 1215/2012“), eriti määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkti a ja artiklit 39 tuleb tõlgendada nii, et täidetav kohtuotsus on olemas ka siis, kui pärast liikmesriigis lihtmenetluse korras toimunud võistlevat kohtumenetlust, mis puudutas siiski ainult täitemenetluse võlgniku (*Titelschuldner*) suhtes kolmandas riigis tehtud kohtuotsuse õigusjõudu, kohustati viimast tasuma võlg hagejale, kelle kasuks oli tehtud kolmanda riigi kohtumenetluses seda võlanõuet tunnustav jõustunud kohtuotsus, kusjuures liikmesriigis oli kohtumenetluse ese piiratud üksnes selle hindamisega, kas on

olemas jõustunud kohtuotsuse alusel esitatud võlanõue täitemenetluse võlgniku vastu?

2. Kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt:

Kas määrust nr 1215/2012, eriti selle artiklit 1, artikli 2 punkti a, artikleid 39, 45, 46 ja 52 tuleb tõlgendada nii, et täitmisest keeldutakse sõltumata sellest, kas esinevad määruse nr 1215/2012 artiklis 45 sätestatud alused, kui kontrollitav kohtuotsus ei ole kohtuotsus määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkt a või artikli 39 tähenduses või kui kohtuotsuse aluseks olev taotlus päritoluliikmesriigis jääb välja määruse nr 1215/2012 kohaldamisalast?

3. Kui vastus esimesele küsimusele on eitav ja teisele küsimusele jaatav:

Kas määruse nr 1215/2012 sätteid, eriti artiklit 1, artikli 2 punkti a, artiklit 39, artikli 42 lõike 1 punkti b, artikleid 46 ja 53 tuleb tõlgendada nii, et taotluse saanud liikmesriigi kohus peab täitmisest keeldumise taotluse menetluses juba [lk 3] kohtuotsuse teinud kohtu esitatud tunnistuses, mis on koostatud määruse nr 1215/2012 artikli 53 kohaselt, esitatud teabe alusel siduvalt lähtuma sellest, et on olemas määruse kohaldamisalasse kuuluv ja täidetav kohtuotsus?

B. Määruskaebemenetlus kassatsiooniastmes peatatakse kuni Euroopa Kohtu eelotsuse [...] saamiseni.

K o h t u m ä ä r u s e p õ h i s t u s e d :

[1] I. Faktilised asjaolud

[2] Poolte vahel on Bezirksgericht Freistadti (edaspidi „esimese astme kohus“) piirkonnas käimas täitmismenetlus. Hageja H***** Limited (edaspidi: H*****) on pank asukohaga *****. Kostja J***** elukoht on Austria.

[3] Selles täitmisasjas on täitedokumendiks Ühendkuningriigi kohtu High Court of Justice Business and Property Courts of England & Wales Commercial Court (QBD) (kõrge kohus (Inglismaa ja Wales), kuninglik osakond, kaubanduskolleegium, edaspidi „High Court“) 20. märtsi 2019. aasta kohtumäärus

[4] Inglise kohtu kohtuotsuse aluseks olid omakorda kaks Jordaania 2013. aasta kohtuotsust, millega kohustati J***** tasuma kokku umbes 10 300 000 USA dollarit.

[5] J***** ei vaidlustanud asjaolu, et teda kohustati Jordaania kohtu kohtuotsusega tasuma, küll aga seda, et summad tuleb tasuda H*****-le. Õigustatud isikuks on teine juriidiline isik. H***** ei ole õigustatud nõudma kohtuotsuste täitmist Jordaania või väljaspool seda. Lisaks on kohtuotsused saavutatud [lk 4] petmise eesmärgil ja õigustühise volituse abil. See oleks

vastuolus avaliku korraga (*ordre public*), kui Ühendkuningriigi kohus langetaks seoses Jordaania kohtuotsustega (vastava) kohtuotsuse.

[6] H***** taotles Ühendkuningriigis toimunud kohtumenetluses mh lihtmenetluses kohtumäärust selleks, et mõlemaid Jordaania kohtuotsuseid saaks täita J***** vastu nagu Ühendkuningriigi kohtuotsuseid.

[7] Mainitud High Courti 20. märtsi 2019. aasta kohtumäärusega rahuldati see taotlus ja J*****-lt mõisteti H*****-le maksekäsu vormis välja 10 392 463 USA dollarit ning intressid ja kohtukulud. Lisaks küsimusele, kas lihtmenetlus oli Inglismaal lubatav, käsitles High Court Jordaania õigust seoses küsimusega, kas H***** on õigustatud Jordaania kohtuotsusest tulenevaid nõudeid maksuma panema, millele vastati jaatavalt. High Court lähtus sellest, et J*****-d kohustati Jordaania tasuma H*****-le, kellel oli Jordaania asutatud harukontor, mitte õiguslikult iseseisev juriidiline isik tütarühingu kujul. Lisaks käsitles High Court J***** poolt väidetud menetluspettust ja volituse puudumist Jordaania kohtumenetluses. High Courtile oli ilmne, et Jordaania kohtuotsuste täitmise taotluse vaidlustamist ei saa hinnata edukaks.

[8] Oma 20. märtsi 2019. aasta kohtumäärusega väljastas High Court määruse nr 1215/2012 artikli 53 järgi tunnistuse, mille kohaselt J*****-d kohustati tasuma **[lk 5]** H*****-le 10 392 463 USA dollarit koos intressidega summas 5 422 031,65 USA dollarit ja kohtukulud summas 125 000 naelsterlingit.

[9] Esimese astme kohtu 12. aprilli 2019. aasta kohtumäärusega tunnustati High Courti 20. märtsi 2019. aasta kohtumääruse alusel H***** nõude J***** suhtes täitmisele pööramist summas (ümberarvestatuna) 9 249 915,62 eurot koos intresside ja kohtukulude tasumisega.

[10] J***** taotleb High Courti 20. märtsi 2019. aasta kohtuotsuse täitmisest keeldumist ja täitemenetluse lõpetamist.

[11] Selle eelotsusetaotluse esemeks on küsimused välisriigi kohtuotsuste täidetavusest ja täitmisest keeldumise taotluse kontrolli ulatusest kohtumenetluses.

[12] II. Õiguslikud alused:

[13] Liiduõiguslikud alused:

Eelotsusetaotluse liiduõiguslikud alused on sätestatud eriti määruse nr 1215/2012 artiklis 1, artikli 2 punktis a, artiklis 39, artikli 42 lõike 1 punktis b, artiklites 45, 46, 52 ja 53.

[15] Riigisisene õigus:

[16] 27. mai 1896. aasta seaduses täite- ja arestimismenetluse kohta (Das Gesetz vom 27. Mai 1896 über das Exekutions- und Sicherungsverfahren,

Exekutionsordnung, *RGBl.* Nr. 79/1896, viimati muudetud *BGBI. I* Nr. 16/2020, edaspidi „EO“), on sätestatud järgmist (väljavõte):

Esimene osa.

Täitmine.

[...]

Täitedokumendid.

§ 1. [lk 6]

Käesoleva seaduse tähenduses on täitedokumendiks järgmised selle seaduse kehtivusalas antud aktid ja dokumendid:

[...]

Välisriigi täitedokumendid

§. 2.

[...]

(2) Paragrahvis 1 sätestatud aktide ja dokumentidega on võrdsustatud aktid ja dokumendid, mis on antud väljaspool selle seaduse kehtivusala, kuid on täidetavad rahvusvahelise lepingu või Euroopa Liidu õigusakti alusel ilma eraldi täidetavaks tunnistamise avalduseta.

Kolmas osa

Rahvusvaheline täiteõigus

Esimene peatükk

Üldsätted

Üldist

§ 403. Õigusaktid ja dokumendid, mis on antud välisriigis (välisriigi täitedokumendid), vajavad täitmiseks riigisisest täidetavaks tunnistamise avaldust, kui need ei ole rahvusvahelise lepingu või Euroopa Liidu õigusakti alusel täidetavad ilma eraldi täidetavaks tunnistamise avalduseta.

[...]

Kolmas peatükk

Täitmine riigiüleste organisatsioonide aktide ja dokumentide alusel

[...]

Neljas peatükk [lk 7]

Vabastus täidetavaks tunnistamise avaldusest

Keeldumistaotluse esitamise tähtaeg

§ 418. (1) Kui täitmise tunnustamine välisriigi täitedokumendi alusel ei eelda täidetavaks tunnistamise avaldust, võib kostja esitada riigisisest täitmist välistavad asjaolud (keeldumise alused) menetluse lõpetamise taotluses.

(2) Menetluse lõpetamist lõike 1 kohaselt võib taotleda ainult kaheksa nädala jooksul arvates täitmismääruse kättetoimetamisest.

(3) Kuivõrd keeldumise alused tuginevad asjaoludele, mis on tekkinud alles pärast täitmismääruse kättetoimetamist või millest kostja ei olnud mittesüüliselt või hooletuse kergemas vormis teadlik ettenägematu või vältimatu sündmuse tõttu, hakkab tähtaeg kulgema päevast, mil kostja sai teada neist asjaoludest. Kostja peab need asjaolud esitama enda menetluse lõpetamise taotluses koos tõenditega nende usaldusväärsuse kinnitamiseks.

[...]

[17] III. Poolte taotlused ja avaldused

[18] J***** tugines oma tunnustamisest keeldumise taotluses (menetluse lõpetamise taotlus) esiteks avaliku korra (*ordre public*) rikkumisele. Eelotsusetaotluse jaoks on aga asjaspepuutuv tema järgmine seisukoht, mille kohaselt on Ühendkuningriigi [lk 8] kohtu otsus tehtud tuginevalt kahele Jordaania kohtuotsusele või vastavalt nende täitmiseks ja seega on tegemist n-ö „merger-otsusega“. Ühe liikmesriigi kohtumäärust, mis puudutab võlakohustuse täitmist, mis vastab kolmanda riigi jõustunud kohtuotsuse alusel esitatud võlanõudele, ei või täita teises liikmesriigis määruse nr 1215/2012 alusel. Asjaolu, et ei ole täidetavat kohtuotsust, saab maksma panna täitmise riigi täitmisest keeldumise menetluses. Täitmisest keeldumise menetluses ei ole taotluse saanud liikmesriik seotud otsuse teinud kohtu esitatud andmetega määruse nr 1215/2012 artikli 53 alusel koostatud tunnistuses.

[19] H***** on seisukohal, et täitedokumendiks on Ühendkuningriigi kohtu iseseisev kohtuotsus. Samuti on taotluse saanud liikmesriigi kohtud seotud High Courti väljastatud tunnistuse sisuga. Välisriigi kohtuotsust võib hinnata üksnes määruse nr 1215/2012 artikli 45 piires. Seejuures on välistatud selle kontrollimine, kas välisriigi kohtumenetlusõiguse alusel tehtud kohtuotsus on tõesti määruse nr 1215/2012 alusel täidetav kohtuotsus.

[20] IV. Senine menetluskäik

[21] **Esimese astme kohus** jättis J***** taotlused rahuldamata. Ta lähtus sellest, et siinsel juhul on kohaldatav määrus nr 1215/2012 või vastavalt on olemas tunnustatav ja täidetav Ühendkuningriigi kohtuotsus. High Court väljastas pärast mahukat võistlevat kohtumenetlust täitedokumendi ega tunnistanud pelgalt Jordaania kohtuotsuseid täidetavaks. Lisaks on määruse nr 1215/2012 kohaldamata jätmist puudutavad väited alusetud, kuna seda peab hindama algse kohtuotsuse teinud kohus, [lk 9] kelle tunnistus on esimese astme kohtule täitmisest keeldumise menetluses määruse nr 1215/2012 artikli 53 kohaselt siduv.

[22] **Teise astme kohus** jättis rahuldamata J***** selle peale esitatud määruskaebuse. Kohtumenetlust peeti Inglismaal võistlevalt, mistõttu saab juba siinkohal välistada, et tegemist oli välisriigi kohtuotsuse täidetavaks tunnustamise menetlusega. Ühendkuningriigi kohtu otsus kuulub määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkti a kohaldamisalasse. J***** ei vaidlustanud High Courtis H***** nõudeid. Seega ei saa nõustuda etteheitega, et High Court ei hinnanud tema vastu esitatud nõuet. Seoses määruse nr 1215/2012 artikli 53 alusel antud tunnistusega ei esine kahtlusi, mis viitaks määruse nr 1215/2012 artiklis 45 sätestatud tunnustamisest keeldumise alusele. Ühendkuningriigi kohtuotsuse hindamine on aga lubatav vaid määruse nr 1215/2012 artikli 45 piires.

[23] V. Eelotsuse küsimused

[24] Esimene küsimus (kahekordse tunnustamise keelu ulatus):

[25] Seoses Euroopa Kohtu kohtupraktikaga (vt Euroopa Kohtu 20. jaanuari 1994. aasta kohtuotsus C-129/92, Owens Bank, ECLI:EU:C:1994:13, punkt 25), mis puudutab 27. septembri 1968. aasta konventsiooni kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades (Brüsseli konventsioon, (EÜT 1972, L 299, lk 32)), tuleb eeldada, et ka määrus nr 1215/2012 ei ole kohaldatav kohtumenetluses või vaidlusküsimuste puhul kohtumenetlustes, mis puudutavad kolmandate riikide tsiviil- või kaubandusajades tehtud kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist (*l'exequatur sur l'exequatur ne vaut*, täitmise tunnustamise tunnustamine on kehtetu) [...]. Sellega tuleks välistada, et nn „kahekordse täitmise tunnustamisega“ välditakse neid õigusnorme [lk 10], mida tuleks järgida kolmanda riigi kohtuotsuse otsesel täitmisel täitvas riigis.

[26] Kolleegium kaldub vastupidiselt madalama astme kohtutele arvama, et see väide kohaldub ka kohtuotsustele, millega rahuldati võlakohustuse täitmise nõue ja mille tegi välisriigi kohus hagi alusel, mis on suunatud kohtuotsuse täitmisele pööramisele (*actio iudicati*), niivõrd kuivõrd kohtuasjas ei hinnata jõustunud kohtuotsuse alusel esitatud võlanõude aluseks olevat õigussuhet. [...].

[27] Kolleegiumi seisukohalt ei ole seejuures tähendust asjaolul, et algses kohtumenetluses oli tegemist võistleva menetlusega. Otsustava tähendusega on kohtumenetluse ese. Algses kohtuasjas piirduti Ühendkuningriigi kohtus

toimunud lihtmenetluses küsimusega, kas J***** on Jordaania kohtuotsuste alusel kohustatud tasuma H*****-le.

[28] H***** ja madalamate kohtuastmete vähemalt arvestatava vastupidise seisukoha tõttu tuleb küsida Euroopa Kohtu selgitusi selle menetluse seisukohast tähtsa küsimuse lahendamiseks.

[29] Teine küsimus (Täitmisest keeldumine muul kui määruse nr 1215/2012 artiklis 45 sätestatud alusel):

[30] Euroopa Kohtu praktika kohaselt on määruse nr 1215/2012 artikli 45 keeldumise alused sätestatud ammendavalt ja neid tuleb tõlgendada kitsalt (Euroopa Kohtu 24. oktoobri 2014. aasta kohtuotsus C-302/13, *flyLAL*, ECLI:EU:C:2014:2319, punkt 46). Seejuures tuleb alati arvestada eesmärgiga, et Euroopa kohtuotsused peaksid saama võimalikult suures ulatuses vabalt liikuda (Euroopa Kohtu 23. detsembri 2013. aasta kohtuotsus C-681/13, *Diageo Brands*, ECLI:EU:C:2015:471, punkt 40 jj). Ammendav **[lk 11]** loetelu ja kitsalt piiritletud alused on liikmesriikide vastastikuse usalduse ilming (vt määruse nr 1215/2012 põhjendus 26). Lisaks sellele keelab määruse nr 1215/2012 artikkel 52 taotluse saanud liikmesriigil ise sisuliselt läbi vaadata teises liikmesriigis tehtud kohtuotsust (vt nt Euroopa Kohtu 11. mai 2000. aasta kohtuotsus C-38/98, *Renault*, ECLI:EU:C:2000:225, punkt 29).

[31] Võib kahelda, kas kirjeldatud süstemaatikast – madalama astme kohtute õigusliku seisukoha tähenduses – saab tuletada, et täitmisest keeldumise kohtumenetluses tuleb hinnata üksnes määruse nr 1215/2012 artiklis 45 sätestatud keeldumise aluseid.

[32] Õiguskirjanduses valitseva seisukoha järgi tuleb sellele küsimusele vastata eitavalt.

Selle kohaselt ei saa määruse nr 1215/2012 ülal viidatud sätetest tuletada, et määruse nr 1215/2012 järgi oleks välistatud täitmise üldiste aluste hindamine. Küsimust, kas määrus nr 1215/2012 on üldse kohaldatav või kas välisriigi kohtuotsuse näol on tegemist (tunnustatava ja täidetava) kohtuotsusega määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkti a tähenduses, peab selle seisukoha järgi saama taotluse saanud liikmesriigis hinnata [...]. **[lk 12]**

[33] Ka kolleegium kaldub toetama seda erialakirjanduses väljendatud seisukohta, kuna määruse nr 1215/2012 artiklite 45 ja 46 sõnastusest ei saa tuletada keeldu, et taotluse saanud liikmesriigis ei tohi hinnata ka asjaolusid, mis välistavad piiriülese täidetavuse ka siis, kui ei esine keeldumise aluseid määruse nr 1215/2012 artikli 45 tähenduses. Seoses täitmisest keeldumisega räägib selle vastu, et keeldumise aluseks võib olla üksnes määruse nr 1215/2012 artiklis 45 sätestatu, ka määruse nr 1215/2012 artikli 41 lõige 2. Sama kehtib ka määruse nr 1215/2012 põhjenduse 30 esimese lause kohta. Ka ainult tunnustamisest keeldumist puudutav määruse põhjenduse 30 teine lause, mille kohaselt saab kohtuotsuse tunnustamisest keelduda üksnes siis, kui esineb vähemalt üks

määruses nimetatud keeldumise alus, ei lükka ümber erialakirjanduses valitsevat seisukohta. Selle sätte rakendamine eeldab „kohtuotsuse“ olemasolu, mida tuleb hinnata esimese sammuna (seega veel enne määruse nr 1215/2012 artiklis 45 sätestatud keeldumise aluseid).

[34] Selgitus Euroopa Kohtu poolt tundub ka selles küsimuses vajalik ja see on tähtis edasisele kohtumenetlusele, kui esimesele küsimusele vastata eitavalt.

[35] Kolmas küsimus (määruse nr 1215/2012 artiklis 53 sätestatud tunnistuse siduvus):

[36] Euroopa Kohus on võrreldavas õiguslikus olukorras selgitanud nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades alusel, et täitva riigi [lk 13] kohus võib selle määruse artiklis 54 sätestatud tunnistust [...] sisuliselt hinnata (Euroopa Kohtu 6. septembri 2012. aasta kohtuotsus C-619/10, *Trade Agency*, ECLI:EU:C:2012:531 ECLI:EU:C:2012:531, punkt 46).

[37] Kolleegium kaldub seda seisukohta kohaldama vastavalt ka määruse nr 1215/2012 artiklis 53 sätestatud tunnistusele nii, et võlgnik saab taotluse saanud liikmesriigis vaidlustada – sõltumata tunnistuse selles osas mittesiduvatest andmetest – seda, et ei esine täitmise eeldusi, näiteks kuna ei ole kohtuotsust määruse nr 1215/2012 artikli 2 punkti a tähenduses või määrus nr 1215/2012 ei kohaldu [...].

[38] Esimeste astme kohus on ikkagi (ilmselt) lähtunud sellest, et tal on tunnistuse tõttu Euroopa Kohtu uuema otsuse (vt Euroopa Kohtu 6. juuni 2019. aasta kohtuotsus C-361/18, *Weil*, ECLI:EU:C:2019:473 ECLI:EU:C:2019:473, punkt 33) kohaselt keelatud tunnustamisest keeldumise kohtumenetluses hinnata seda, kas on olemas määruse nr 1215/2012 kohaldamisalasse kuuluv ja teises liikmesriigis täidetav kohtuotsus.

[39] Kolleegium ei tõlgenda viidatud Euroopa Kohtu kohtuotsust sellises tähenduses, arvestades ka senist kohtupraktikat. Kuid ka vastupidine seisukoht on igal juhul õigustatav. Ka siin tuleb paluda Euroopa Kohtu selgitusi õigusliku olukorra lahendamiseks. Seda on vaja aga ainult juhul, kui esimesele küsimusele vastatakse eitavalt ja teisele küsimusele jaatavalt.

[40] VI. Menetlusõiguslikke küsimusi [lk 14]

[41] Oberster Gerichtshof kui viimane kohtuaste on kohustatud esitama eelotsusetaotluse, kui liidu õiguse õige kohaldamine ei ole niivõrd selge, et ei ole ruumi mõistlikeks kahtlusteks. Siinkohal esinevad sellised kahtlused. [...]

Oberster Gerichtshof,

Viinis, 23. septembril 2020

[...]

TÖÖDOKUMENT